

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Rīgā, 1997.gada 7.maijā

Lietā nr.04 – 01(97)

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs A.Endziņš, tiesneši I.Skultāne, R.Apsītis, I.Čepāne, A.Lepse, A.Ušacka,

ar tiesas sēdes sekretāri I.Rimdžus,

piedaloties pieteikuma iesniedzēja – trīsdesmit piecu 6.Saeimas deputātu Ģ.V.Kristovska, A.Panteļejeva, J.Bunkša, P.Keiša, I.Bērziņa, K.Lībanes, K.Leiškalna, A.Seiksta, R.Marjašas, A.Tomašūna, Dz.Ābiķa, J.Ābeles, E.Grinovska, P.Putniņa, P.Kļaviņa, K.Druvas, A.Prēdeles, A.Nagļa, A.Sausnīša, L.Teņa, J.Jurkāna, A.Kreitusa, V.Nagobada, O.Grinberga, J.Rāznas, V.Krisberga, E.Inkēna, J.Dobeļa, P.Tabūna, E.Grīnberga, J.Ādamsona, I.Liepas, J.Kazāka, P.Apiņa un E.Zelgalvja - pārstāvim 6.Saeimas deputātam Ģ.V.Kristovskim un

institūcijas, kas izdevusi normatīvos aktus, kuri tiek apstrīdēti, – Ministru kabineta – pārstāvim zvērinātam advokātam E.Radziņam,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85.pantu, Satversmes tiesas likuma 16.panta 4.punktu un 17.panta otrās daļas 3.punktu,

Rīgā, 1997.gada 28.aprīlī atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Ministru kabineta 1997.gada 10.janvāra noteikumu nr.23

„Grozījumi likumā „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” (izdoti

Satversmes 81.pantā noteiktajā kārtībā) atbilstību Latvijas Republikas

Satversmes 81.pantam un Ministru kabineta 1995.gada 14.marta

noteikumu nr.54 „Par Latvijas Republikā ražotās elektroenerģijas

**iepirkuma cenām” atbilstību Latvijas Republikas Satversmei, likumam
„Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” un citiem likumiem”.**

Satversmes tiesa

konstatēja:

Pieteikuma iesniedzējs apstrīd Ministru kabineta izdotos normatīvos aktus, kas nosaka iepirkuma cenas (tarifus) no decentralizētām elektrostacijām (tai skaitā mazas jaudas koģenerācijas stacijām).

Ministru kabinets 1995.gada 14.martā izdeva noteikumus nr.54 „Par Latvijas Republikā ražotās elektroenerģijas iepirkuma cenām” (turpmāk – noteikumi nr.54), pamatojoties uz likuma „Par 1925.gada 1.aprīļa likuma „Ministru kabineta iekārta” atjaunošanu” (turpmāk – Ministru kabineta iekārtas likums) 14.panta pirmās daļas 3.punktu, tas ir, ja attiecīgais jautājums ar likumu nav noregulēts. Šo noteikumu 2.punkts noteica iepirkuma cenu (tarifus) decentralizēto elektrostaciju ražotajai elektroenerģijai, kas atbilst valsts akciju sabiedrības „Latvenergo” elektroenerģijas realizācijas vidējam aprēķina tarifam, 3.punktā paredzot divkāršu iepirkuma cenu decentralizēto mazas jaudas (līdz 2 megavati) hidroelektrostaciju ražotajai elektroenerģijai.

5.Saeima 1995.gada 6.septembrī pieņēma likumu „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”. Šā likuma 27.panta devītajā daļā tika noteikts, ka „no atjaunojamiem energoresursiem (mazās hidroelektrostacijas ar jaudu līdz 2 megavatiem un vēja ģeneratori), kā arī mazas jaudas koģenerācijas stacijām (ar jaudu no 1 megavata līdz 12 megavatiem) elektroenerģijas pārpalikumu, kas atbilst valstī noteiktajiem elektroenerģijas parametriem, uzpērk valsts elektropārvades tīklā pēc paaugstinātiem tarifiem”, bet desmitajā daļā tika noteikts, ka „elektroenerģijas iepirkuma cena no šā panta devītajā daļā minētajām elektrostacijām atbilst divkāršam elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam un ir spēkā astoņus gadus no attiecīgās elektrostacijas ekspluatācijas sākuma. Pēc tam iepirkuma cena atbilst elektroenerģijas realizācijas vidējam tarifam”.

Ministru kabinets 1995.gada 21.decembrī iesniedza Saeimai likumprojektu „Grozījumi likumā „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā””, kurā paredzēja arī izslēgt likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27.panta piekto līdz desmito daļu.

Ar 6.Saeimas 1996.gada 25.novembra likuma „Grozījumi likumā „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”” 8.pantu tika izslēgta likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27.panta piektā, sestā, septītā un astotā daļa, taču 6.Saeima 1996.gada 25.novembra sēdē noraidīja Ministru kabineta priekšlikumu izslēgt minētā likuma 27.panta devīto un desmito daļu (Saeimas 25.11.1996. sēdes stenogramma, „Latvijas Vēstnesis”, 1996, nr.206).

Ministru kabinets 1997.gada 10.janvārī Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk - Satversme) 81.pantā noteiktajā kārtībā izdeva noteikumus nr.23 „Grozījumi likumā „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”” (turpmāk – noteikumi nr.23), izsakot minētā likuma 27.panta devīto daļu šādā redakcijā: „No mazām hidroelektrostacijām (ar jaudu līdz 2 megavatiem) un vēja ģeneratoriem, kā arī koģenerācijas stacijām (ar jaudu līdz 12 megavatiem) elektroenerģijas pārpalikumu, kas atbilst valstī noteiktajiem elektroenerģijas parametriem, iepērk elektrotīklā Ministru kabineta noteiktajā kārtībā”, un svītrojot 27.panta desmito daļu.

Ministru kabinets atbilstoši Satversmes 81.pantam šos noteikumus iesniedza Saeimai.

1997.gada 7.martā **trīsdesmit pieci 6.Saeimas deputāti** Satversmes tiesā iesniedza pieteikumu, kurā lūdz atcelt noteikumus nr.23, uzskatot, ka Ministru kabinets pārkāpis Satversmes 81.pantā noteikto ierobežojumu par to, ka šādi noteikumi nevar grozīt pastāvošās Saeimas darbības laikā pieņemtos likumus. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka 6.Saeima, 1996.gada 25.novembrī grozot likumu „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”, jau bija paudusi savu attieksmi, noraidot priekšlikumu grozīt likuma 27.panta devītajā un desmitajā daļā noteiktos elektroenerģijas iepirkuma cenu tarifus koģenerācijas stacijām.

Tiesas sēdē pieteikuma iesniedzēja pārstāvis norādīja, ka 6.Saeima 1996.gada 25.novembra sēdē veikusi savu leģislatīvo funkciju ar negatīvo akceptu, atstājot spēkā likuma normas, ko pieņēmusi 5.Saeima, tādējādi Satversmes 81.pantā ietvertais jēdziens „pastāvošās Saeimas laikā pieņemtie likumi” iztulkojams paplašināti, ar to saprotot jebkuru Saeimas leģislatīvās funkcijas izpausmi. Bez tam viņš norādīja, ka Latvijas likumdošanas tradīcijas, publicējot likumus par grozījumiem likumos, neparedz nepieciešamību norādīt gan to, ka par konkrēto pantu notikušas debates, gan arī to, ka saglabāta tā iepriekšējā redakcija. Pieteikuma iesniedzēja pārstāvis uzsvēra, ka Satversmes 81.panta interpretēšana jāveic ar Satversmes 1.panta normas par Latviju kā demokrātisku valsti palīdzību, interpretācijas pamatā liekot varas dalīšanas principu, un visas šaubas par Ministru kabineta tiesībām tulkojot par labu Saeimai kā galvenajai un noteicošajai likumdevējai institūcijai.

Pieteikuma iesniedzējs pieteikumā lūdz izskatīt arī noteikumu nr.54 piemērošanas likumību pēc 1997.gada 10.janvāra, tas ir, šo noteikumu atbilstību Satversmei un citiem likumiem. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka Ministru kabinets 1995.gada 14.martā izdeva noteikumus nr.54 saskaņā ar Ministru kabineta iekārtas likuma 14.panta pirmās daļas 3.punktu. Pēc likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” stāšanās spēkā noteikumi nr.54 zaudējuši spēku. Taču Ministru kabinets prettiesiski atsācis piemērot šos noteikumus pēc 1997.gada 10.janvāra, kad Satversmes 81.panta kārtībā grozījis likuma 27.panta devīto un desmito daļu, nosakot, ka no koģenerācijas stacijām elektroenerģijas pārpalikumus iepērk Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Taču šādu kārtību Ministru kabinets joprojām nav noteicis.

Tiesas sēdē pieteikuma iesniedzēja pārstāvis norādīja, ka noteikumi nr.54, kas izdoti, pamatojoties uz Ministru kabineta iekārtas likuma 14.panta pirmās daļas 3.punktu, ir spēkā līdz attiecīga šo nozari regulējoša likuma pieņemšanai. Likums „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” noteica elektroenerģijas iepirkuma tarifus no decentralizētām elektrostacijām, tāpēc ar tā stāšanos spēkā, noteikumi nr.54, kas līdz tam noteica minētos

elektroenerģijas iepirkuma tarifu, ir pretrunā ar Ministru kabineta iekārtas likuma 14.panta pirmās daļas 3.punktu un zaudējuši spēku.

Ministru kabinets Satversmes tiesai iesniegtajā atbildes rakstā paskaidro, ka noteikumi nr.23 nav grozījuši pastāvošās Saeimas laikā pieņemto likumu, jo likumu „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 1995.gada 6.septembrī pieņēmusi 5.Saeima. 6.Saeimas 1996.gada 25.novembrī pieņemtais likums „Grozījumi likumā „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”” neskar likuma 27.panta devīto un desmito daļu. Noteikumi nr.23 groza vienīgi likuma 27.panta devīto un desmito daļu, kurās līdz šim ar likumu grozījumi nav izdarīti.

Tiesas sēdē Ministru kabineta pārstāvis uzsvēra, ka noteikumi nr.23 izdoti atbilstoši Satversmes 81.panta prasībām un jēdziens „pastāvošās Saeimas laikā pieņemtie likumi” nav iztulkojams paplašināti.

Bez tam Ministru kabinets atbildes rakstā paskaidro, ka noteikumi nr.23 paredz, ka elektroenerģijas pārpalikumu no mazajām hidroelektrostacijām, vēja ģeneratoriem un koģenerācijas stacijām iepērk Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, ko nosaka noteikumi nr.54. Likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27.panta devītās un desmitās daļas spēku zaudējusi redakcija attiecināja likuma normas uz koģenerācijas stacijām ar kopējo jaudu no 1 megavata līdz 12 megavatiem, taču nenoteica citu koģenerācijas staciju elektroenerģijas pārpalikumu iepirkšanas kārtību. Šo citu koģenerācijas staciju (ar jaudu līdz 1 megavatam un virs 12 megavatiem) elektroenerģijas pārpalikuma iepirkšanas kārtību visu laiku noteikuši un arī pašlaik nosaka noteikumi nr.54.

Tiesas sēdē Ministru kabineta pārstāvis norādīja, ka likums „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” neregulē visu to jautājumu loku, kas bija neregulēts noteikumos nr.54, bez tam ne minētā likuma pārejas noteikumos, ne arī kādos citos tiesību aktos nav noteikts, ka noteikumi nr.54 zaudējuši spēku. Tādējādi laika posmā no likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” spēkā stāšanās brīža līdz noteikumu nr.23 spēkā stāšanās brīdim noteikumi nr.54 paši no sevis nezaudēja spēku. Taču,

pamatojoties uz likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 8.pantu, tie nebija piemērojami tajā daļā, kas noteica elektroenerģijas iepirkuma tarifus koģenerācijas stacijām ar kopējo jaudu no 1 megavata līdz 12 megavatiem, jo to noteica likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27.panta devītā un desmitā daļa, tas ir, normatīvais akts, kam ir augstāks juridiskais spēks. Tātad noteikumi nr.54 nav zaudējuši spēku un ir spēkā arī šodien.

Satversmes tiesa, izvērtējot noteikumu nr.23 un noteikumu nr.54 atbilstību Satversmei, likumam „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”, Ministru kabineta iekārtas likumam un citiem likumiem, **atzīst pieteikuma iesniedzēju prasījumu par pamatotu un apmierināmu:**

1. Atbilstoši Satversmes 81.pantam „laikā starp Saeimas sesijām Ministru kabinetam ir tiesība, ja neatliekama vajadzība to prasa, izdot noteikumus, kuriem ir likuma spēks”. Šādu noteikumu izdošana Satversmes 81.pantā ir ierobežota satura ziņā, un viens no šiem ierobežojumiem paredz, ka Ministru kabineta noteikumi ar likuma spēku „nevar grozīt ... pastāvošās Saeimas laikā pieņemtus likumus”. Ja minētais ierobežojums tiek pārkāpts, šādi Ministru kabineta noteikumi uzskatāmi par pretkonstitucionāliem un spēkā neesošiem.

Satversmes 81.pantā ietvertais jēdziens „pastāvošās Saeimas laikā pieņemtais likums”, aptver ne tikai Saeimas pieņemtā likuma izsludināto tekstu, bet arī tos priekšlikumus par atsevišķu normu iepriekšējās spēkā esošās redakcijas saglabāšanu, kurus Saeima izskatījusi un pieņēmusi likumprojekta trešajā lasījumā, kaut arī tie formāli netiek atspoguļoti izsludinātajā likuma tekstā.

To pamato Saeimas kārtības ruļļa 112.pants, kas nosaka, ka „pēc visu priekšlikumu izskatīšanas sēdes vadītājs liek uz balsošanu likumprojektu kopumā ar pieņemtajiem priekšlikumiem”, turklāt atbilstoši Saeimas kārtības ruļļa 114.panta pirmajai daļai „likumprojekts uzskatāms par pieņemtu un līdz

ar to kļūst par likumu, ja tas ..., balsojot par to kopumā, ieguvis klātesošo deputātu absolūto balsu vairākumu”.

Noteikumi nr.23 formāli groza vienīgi 5.Saeimas pieņemtā likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27.panta devīto un desmito daļu, taču pēc būtības minētie noteikumi groza pastāvošās 6.Saeimas 1996.gada 25.novembrī pieņemto likumu „Grozījumi likumā „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā””.

Saeimai 1995.gada 21.decembrī Ministru kabineta iesniegtajā likumprojektā „Grozījumi likumā „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”” tika ierosināts izslēgt likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27.panta devīto un desmito daļu. Kā izriet no Saeimas 1996.gada 25.novembra sēdes stenogrammas, apspriežot šo likumprojektu trešajā lasījumā, deputāti pieņēma priekšlikumus neizslēgt likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27.panta devīto un desmito daļu, kā arī pieņēma likumprojektu kopumā.

Tādējādi 6.Saeima, trešajā lasījumā pieņemot minētos priekšlikumus, kā arī balsojot par likumprojektu kopumā ar pieņemtajiem priekšlikumiem, paudusi savu gribu saglabāt minētā likuma 27.panta devīto un desmito daļu iepriekšējā spēkā esošajā redakcijā.

Līdz ar to Ministru kabinets Satversmes 81.pantā noteiktajā kārtībā nevarēja grozīt likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27.panta devīto un desmito daļu, kaut arī 6.Saeimas lēmums par to saglabāšanu iepriekšējā spēkā esošajā redakcijā formāli netika ietverts 1996.gada 25.novembra likuma „Grozījumi likumā „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”” izsludinātajā tekstā.

2. Ar Ministru kabineta iekārtas likuma 14.panta pirmās daļas 3.punktu Ministru kabinets pilnvarots izdot noteikumus „gadījumos, ja attiecīgais jautājums ar likumu nav noregulēts”. Tātad noteikumi, kas izdoti, pamatojoties uz šo pilnvarojumu, ir spēkā līdz attiecīgo jautājumu regulējoša likuma spēkā stāšanās brīdim.

Saskaņā ar vispārīgiem tiesību principiem normatīvais akts zaudē spēku šādos gadījumos: 1) ja iestāties termiņš vai nosacījums, ar ko ierobežots normatīvā akta spēks laikā, 2) ja normatīvais akts tiek atcelts, vai arī 3) ja stājies spēkā cits normatīvais akts ar tādu pašu vai augstāku juridisko spēku, kas regulē tos pašus jautājumus.

Ministru kabinets 1995.gada 14.martā, pamatojoties uz Ministru kabineta iekārtas likuma 14.panta pirmās daļas 3.punktu, izdeva noteikumus nr.54, jo tobrīd valsts akciju sabiedrības „Latvenergo” pārziņā nenodoto (decentralizēto) elektrostaciju ražotajai elektroenerģijai iepirkuma cenas nebija noregulētas ar likumu.

1995.gada 6.septembrī Saeima pieņēma likumu „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”, kura 27.panta devītā un desmitā daļa noteica elektroenerģijas iepirkuma tarifus no decentralizētām elektrostacijām, tas ir, no hidroelektrostacijām ar jaudu līdz 2 megavatiem un vēja ģeneratoriem, kā arī mazas jaudas koģenerācijas stacijām (ar jaudu no 1 megavata līdz 12 megavatiem).

Kā izriet no minēto normatīvo aktu satura, likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 27.panta devītā un desmitā daļa regulē tos pašus jautājumus, ko noteica Ministru kabineta noteikumu nr.54 2. un 3. punkts, tas ir, elektroenerģijas iepirkuma cenas (tarifus) no decentralizētām elektrostacijām. Turklāt likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” 2.pantā formulētais uzdevums, atšķirībā no Ministru kabineta noteikumiem nr.54, ir ne tikai veicināt elektroenerģijas ražošanu Latvijas Republikā, bet arī noteikt „uzņēmēju pienākumus un tiesības energoapgādē, lai nodrošinātu nepārtrauktu un netraucētu enerģijas patērētāju apgādi ar energoresursiem, lai aizsargātu patērētāju intereses, veicinātu uzņēmējdarbību šajā jomā, kā arī nodrošinātu energoapgādes atbilstību valsts enerģētikas politikai”.

Ar likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” spēkā stāšanās brīdi – 1995.gada 11.oktobri – zuda Ministru kabineta noteikumu nr.54 spēkā esamības tiesiskais pamats.

Tam, ka likuma „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” pārejas noteikumos nav tiešas norādes par noteikumu nr.54 atzīšanu par spēku zaudējušiem, nav juridiskas nozīmes.

**Ievērojot iepriekš minēto, Satversmes tiesa
*nosprieda:***

1. Atzīt Ministru kabineta 1997.gada 10.janvāra noteikumus nr.23 „Grozījumi likumā „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā”” par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 81.pantam un spēkā neesošiem no sprieduma pasludināšanas brīža.

2. Atzīt Ministru kabineta 1995.gada 14.marta noteikumus nr.54 „Par Latvijas Republikā ražotās elektroenerģijas iepirkuma cenām” par neatbilstošiem likumam „Par uzņēmējdarbības regulēšanu enerģētikā” un Ministru kabineta iekārtas likuma 14.pantam un spēkā neesošiem no 1995.gada 11.oktobra.

Spriedums stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī. Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums pasludināts Rīgā, 1997.gada 7.maijā.

Satversmes tiesas sēdes priekšsēdētājs	A.Endziņš
Satversmes tiesas tiesnese	I.Skultāne
Satversmes tiesas tiesnesis	R.Apsītis
Satversmes tiesas tiesnese	I.Čepāne
Satversmes tiesas tiesnesis	A.Lepse
Satversmes tiesas tiesnese	A.Ušacka